

(/)

🏠 (/)

> Vikingetid og Middelalder (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Magt og guld - Vikinger i øst

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/danmark-slesvig-og-holsten-1404-1448>)

Magt og guld - Vikinger i øst

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 733

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-guld-vikinger-i-oest)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-guld-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-guld-vikinger-i-oest)

[vikinger-i-oest](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-guld-vikinger-i-oest)) **t** (<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på

[https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-guld-vikinger-i-oest)

[13/magt-og-guld-vikinger-i-oest](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-guld-vikinger-i-oest)) **in** (<http://www.linkedin.com/shareArticle?>

mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/magt-og-guld-vikinger-i-oest&title=)

Mads Ravn og Charlotta Lindblom (red.)

Magt og guld. Vikinger i øst

Vejlemuseerne og Turbine. 128 sider. 249,95 kr.

Af Benny Staal, arkæolog, cand. mag.

Bogen er blevet til i forbindelse med en udstilling af samme navn. Den giver en grundlæggende forståelse af vikingernes færden i øst, i særdeleshed og naturligt i Pommern/Polen, med den danske kong Harald Blåtand og Jelling som et for egnen naturligt omdrejningspunkt.

Der beskrives gensidige kulturpåvirkninger mellem de to landområder. Bogen er på godt 115 sider, og er inddelt i fem hovedafsnit, hvoraf afsnit 1 er forordet, skrevet af museumsinspektør Charlotta Lindblom og forskningschef Mads Ravn fra Vejlemuseerne. Forfatterne til afsnittene er foruden Vejlemuseernes Charlotta Lindblom, Mads Ravn og Kent Otte Laursen, også den polske forsker Leszek Gardela og forskningsleder Jens Ulriksen, Museum Sydøstdanmark.

Det store fine guldfund, Vindelevskatten, der blev fundet nordøst for Jelling i december 2020, har en fremtrædende plads i udstillingen. Selv om det er dette fund, man præsenteres for rent fysisk på Vejlemuseerne, bliver det først omtalt cirka midt i bogen (fra side 52), hvilket kan give den uopmærksomme læser forståelse af, at denne guldskat også er fra vikingetiden. Det er den ikke. Skattefundet stammer fra germansk jernalder, altså cirka 300 år inden den periode af jernalderen, vi kalder for vikingetiden, begynder. Men det gør jo ikke skatten mindre interessant, og det er fuldt forståeligt, at Vejlemuseerne benytter lejligheden til at præsentere skatten i denne udstilling og selvfølgelig også i bogen. Blot burde der være gjort mere ud af at fortælle, at der er tale om to vidt forskellige perioder af oldtiden, og afsnittet om Vindelevskatten burde have været første afsnit. I forlængelse heraf, skal man også være opmærksom på Mads Ravns påstand på side 19: "Det er korrekt, at begrebet vikingetiden er skabt af nationalromantiske europæere og danskere, mens de nationale kræfters mobilisering for demokrati og selvstændighed voksede frem..." Hvorfor ikke give den danske arkæolog J.J.A. Worsaae fuld kredit for at have indført begrebet i et lille skrift fra 1873 med titlen "De danskes kultur i vikingetiden"? Først herefter overtog alle andre begrebet som dækker den sidste del af jernalderen. Det er som om nogle fagfolk i disse år med vold og magt ønsker at trække vikingetiden tilbage i tid... men det er der ingen grund til. Begrebet "vikingetid" er så integreret i vores bevidsthed - både i skrift og i tale blandt såvel læg- som fagfolk, at det blot vil forvirre mere end godt er, hvis man begynder at røre ved det. Vikingetiden starter med overfaldet på klosteret i Lindisfarne i England i 793, og selv om alle ved, at vikingernes erfaringsgrundlag bygger på tidligere perioder, der igen bygger på tidligere perioder, er det godt at fastholde nogle forhistoriske/historiske fikspunkter. Ellers er afsnittet, som også er indledningen til bogen, flot skrevet, og man kommer godt omkring: både kvinder i vikingetiden (her personificeret ved dronning Thyra) og slaver bliver kort omtalt.

Det næste afsnit af Charlotta Lindblom "Magt og guld - Vikinger i øst En særudstilling på Vejlemuseerne" giver læseren en fin introduktion og et nuanceret billede af hele problematikken om samhandel og kulturpåvirkninger mellem Danmark og Polen (og længere mod sydøst). Lindblom skriver, at "Historien starter faktisk 400 år før Harald Blåtand, i folkevandringstiden, hvor vi kan vise et stort, sjældent

guldfund..." (samme problematik som allerede beskrevet i denne anmeldelse), og hun berører herefter emnerne: sejlads, kildetilgang (som oplyst er beskeden via Ottar og Wulfstan), Erritsø bebyggelsen, som er et forholdsvist nyfundet magtcenter fra vikingetiden udenfor Fredericia, og som kan være Jellingdynastiets forgænger. Selve Jellingekongerne og Østersø- forbindelser behandles også. Her er tillige en kort omtale af Jomsvikingerne og Jomsborg, som menes at kunne ligge ved Wolin i Polen. Der er også blevet plads til en omtale af det omfattende brobyggeri, Ravning Enge, som Harald Blåtand iværksatte, og der er vist et billede (side 38) af den polske ø Ostrów Lednicki, hvor polske regenter residerede på den tid. Alt i alt et dejligt vy over tidens vigtigste steder med Vejle-området som centrum. Afsnittet fortsætter med en beskrivelse af handel med de polske byer Wolin og Truso, hvor der er evidens for danske forbindelser, blandt andet i kraft af Blåtands bekendtskab med kong Mieszko, og sølvskattefund i området (side 49 og 50 viser et par sølvfund fra Truso). Afsnittet slutter med en kort gennemgang af de beviser, vi har på gensidig kontakt med Polen. Både runestenen fra Sdr. Vissing med omtale af Blåtands polske hustru Tove, og strontium-analyserne fra skeletter i massegraven ved Trelleborg ved Slagelse, viser dette.

Hvis der lige skal et enkelt kritikpunkt ind, kan det undre, at man ikke har omtalt vikingetids guldfund i særlig grad (med tanker på bogens og afsnittets overskrift), men man har sandsynligvis ikke kunne få fat i vikingeguldet til udstillingen af sikkerhedsmæssige årsager. Vikingetidens guld kan man i stedet se på Moesgaard Museum ikke langt fra Vejle. Til gengæld er der et billede af en sølvskat fundet i netop Erritsø, og med tanke på, at sølvet var vikingernes foretrukne metal til betaling og smykker, er det jo relevant at vise det netop her.

Forskeren Leszek Gardela fortæller om handelen mellem Polen og Danmark i vikingetiden. Her er ornamenteret keramik gode beviser på kontakt, selv om den såkaldte østersøkeramik fremkommer nogle hundrede år tidligere syd for Østersøen, end i Danmark (hvor den særegne bølgeornamentik på lerkarrene også produceres lidt senere). Gardela omtaler også tekstkilder og kommer ind på stednavne, og selv arkitektoniske elementer tyder på, at Truso kan være grundlagt af skandinavere, skriver han, ligesom der kan erkendes spor efter skandinavisk kultur længere vestover langs den sydlige østersøkyst og i Pommern. Wolin omtales endda, på grund af Adam af Bremens skrift fra 1000-årene, at der er tale om et multikulturelt samfund her... og spørgsmålet er så, om det ikke er tilfældet over hele den sydlige østersøkyst. Dog har Wolin, som skrevet på side 88, hovedsageligt været befolket af slaviske folk. Ja, ligesom det må have været omvendt i det danske område, hvor slaver naturligt har været her, men i mindretal. Artiklen beskriver således, at der har været en gensidig kulturpåvirkning mellem de to områder, men med regenterne fra hvert område i spidsen og med Blåtands Tove som vigtigste bånd mellem førende slægter. Det var jo sådan, man konsoliderede magt og skaffede sig alliancer dengang, jo og tidligere i jernalderen såmænd også, ved gitemål.

Sidste afsnit i bogen er skrevet af Jens Ulriksen, som viser slavisk påvirkninger via selve oldsagerne. Det er igen handelen, der trækkes frem og Ulriksen fokuserer især på østersøkeramikken, der som nævnt optræder noget tidligere syd for Østersøen, end nord for. Af andre genstandsgrupper nævner Ulriksen de efterhånden tusindvis af slaviske knivskedebeslag, som detektorfolk gennem de sidste mange år fra fravristet mulden, og endelig vises enkeltfund af slavisk type. Karakteristisk for Ulriksens afsnit er, at alle de viste eksempler stammer fra Østdanmark, altså Sjælland. Måske fordi han selv forsker primært i det område, for typerne findes også i resten af landet. Men selvfølgelig i en større mængde jo nærmere det slaviske område, vi kommer.

Bogen er rigt illustreret med flotte, store og skarpe farvefotos samt gode tegninger og en enkelt grafisk fremstilling af Trusos vikingetidige havnemiljø. Omslaget består af et utroligt flot billede af vikingeskibe i et gyldent solskær og med Vindelevskatten akkurat genkendelig i nederste højre. Igen... noget overtolket, da de viste guldgenstande intet har med vikingetiden at gøre. Bogen er absolut et bekendtskab værd, især for den, der gerne have et hurtigt overblik over vikingerne på Vejlemuseerne og på vej mod øst. Desværre er der ikke blevet plads til et egentligt genstandskatalog med korte beskrivelser af alle de udstillede genstande bagerst i bogen. Det er muligvis noget der "hører fortiden til" på grund af de økonomiske begrænsninger, vore museer lider under i dag. Derfor en opfordring til hurtigst muligt at besøge udstillingen, der slutter den 18. december 2022. Her vil man så kunne se en flot opstillet udstilling med plancher, der kort og

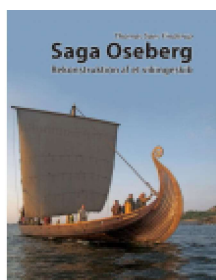
præcist fortæller historien om blandt andet Harald Blåtand og hans æt. Her er mange rekonstruktioner, som illuderer, hvad der blev handlet med, og hvordan håndværk og handel blev udført. Bogen og udstillingen er økonomisk støttet af fire fonde: Augustinus Fonden, Knud Højgaards Fond, Konsul Georg Jorck og Hustru Emmas Jorck's Fond og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond.

Samlet set fortjener bog og udstilling seks tunge sølvskatte ud af seks mulige.

[Historie-online.dk, den 1. juni 2022]

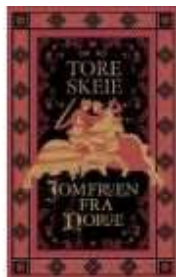
← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/danmark-slesvig-og-holsten-1404-1448>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

SAGA OSEBERG

(<https://www.historie-online.dk/boger/saga-oseberg>)

JOMFRUEN FRA NORGE

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/jomfruen-fra-norge>)

DA VIKINGERNE MØDTE KORSET

(<https://www.historie-online.dk/boger/da-vikingerne-moedte-korset>)
